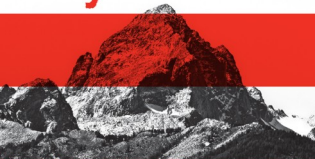

JOHN BOYNE

Chlapec
na vrchole
hory

OD AUTORA KNIHY
Chlapec v pásikavom pyžame

Chlapec
na
vrchole
hory

John Boyne napísal aj tieto knihy:

Chlapec v pásikavom pyžame

Noe na úteku

Úžasná cesta Barnabyho Brocketa okolo sveta

Zostaň, kde si, a potom odíď

Knihy, ktoré by sa ti mohli páčiť:

David Almond – Skellig

David Almond – Nebeské oči

David Almond – O chlapcovi, ktorý plával s piraňami

Watt Key – Moon z Alabamy

Lars Saabye Christensen – Herman

JOHN BOYNE

Chlapec
na
vrchole
hory

slovar

Text © John Boyne 2015
Translation © Alena Redlingerová 2016
Slovak edition © Vydavateľstvo SLOVART, spol. s r. o.,
Bratislava 2016

ISBN 978-80-55-2399-3

Všetky práva vyhradené. Žiadna časť tejto knihy sa nesmie reprodukovať ani šíriť v nijakej forme ani nijakými prostriedkami, či už elektronickými, alebo mechanickými, vo forme fotokópií či nahrávok, respektíve prostredníctvom súčasného alebo budúceho informačného systému a podobne bez predchádzajúceho písomného súhlasu vydavateľa.

Mojim synovcom Martinovi a Kevinovi

PRVÁ ČASŤ
1936

PRVÁ KAPITOLA

Tri červené bodky na vreckovke

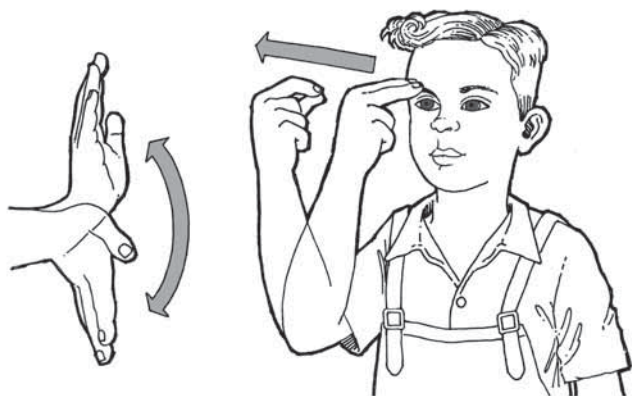
Aj keď otec Pierrota Fischera nepadol vo Veľkej vojne, chlapcova matka Émilie vždy tvrdila, že ho zabila vojna.

Pierrot nebol jediné sedemročné dieťa v Paríži, ktoré žilo iba s jedným rodičom. Spolužiak, čo sedel v lavici pred ním, nevidel matku štyri roky, odkedy ušla s predavačom encyklopédií. Triedny tyran, ktorý Pierrota volal *Le Petit* pre jeho nízky vzrast, mal izbu nad trafikou svojich starých rodičov na avenue de la Motte-Picquet, kde väčšinu času zhadzoval z okna balóny naplnené vodou na hlavy chodcov a potom sa dušoval, že s tým nemá nič spoločné.

V suterénnom byte ich domu na neďalekej avenue Charles-Floquet býval Pierrotov najlepší kamarát Anšel Bronstein iba sám s matkou pani Bronsteinovou, otec sa mu pred dvoma rokmi utopil pri neúspešnom pokuse preplávať Lamanšský prieliv.

Keďže sa narodili v rozpätí niekoľkých týždňov, Pierrot a Anšel vyrastali ako bratia, jedna matka sa

starala o obidve bábätká, keď si druhá potrebovala zdriemnuť. No na rozdiel od mnohých súrodencov sa nikdy nehádali. Anšel bol totiž od narodenia hluchý, a tak si chlapci vytvorili vlastný znakový jazyk, v ktorom sa ľahko dohovorili, lebo prstami šikovne vyjadrili všetko, čo chceli. Dokonca mali aj vlastné znaky, čo používali namiesto mien. Anšel prisúdil Pierrotovi znak psa, lebo ho považoval za láskavého a verného kamaráta, a Pierrot určil Anšellovi znak líšky, lebo o ňom všetci hovorili, že je v triede najmúdrejší. Takto pri tom vyzerali ich ruky:

Skoro stále boli spolu, naháňali futbalovú loptu po Champ de Mars, čítali rovnaké knihy. Boli takí dobrí kamaráti, že Pierrot jediný smel čítať príbehy, ktoré Anšel potajomky písal vo svojej izbe. Ani pani Bronsteinová netušila, že jej syn sa chce stať spisovateľom.

Tento je dobrý; posunkoval Pierrot a prsty sa mu mihali vo vzduchu, keď kamarátovi podával kôp-

ku papierov. *Páčila sa mi tá časť s koňom, a ešte tá, kde objavia zlato skryté v truhle. Tento nie je až taký dobrý*, pokračoval a podal mu druhú kôpku. *Hlavne preto, že strašne škriabeš, niektoré časti som nevedel prečítať... A tento*, dodal, mávajúc treťou kôpkou papierov ako v slávnostnom sprievode, *tomu som vôbec nerozumel. Na tvojom mieste by som ho hodil do koša.*

Je to experiment, posunkoval Anšel, kritika mu neprekážala, ale niekedy mal nutkanie brániť príbehy, ktoré sa kamarátovi nepáčili.

Nie, odpovedal Pierrot a pokrútil hlavou. *Jednoducho nedáva zmysel. Radšej ho nedávaj čítať nikomu inému. Pomyslia si, že máš o koliesko menej.*

Aj Pierrotovi by sa páčilo písať príbehy, no nikdy neobsedel dosť dlho, aby stihol dostať slová na papier. Radšej sedával na stoličke oproti kamarátovi a „rozprával“. Vymýšľal si alebo opisoval, čo sa mu prihodilo v škole. Anšel ho pozorne sledoval a neskôr všetko zapísal.

To som napísal ja? spýtal sa Pierrot, keď dostal hotový príbeh a prečítal si ho.

Nie, napísal som to ja, odpovedal Anšel, krútiac hlavou, *ale príbeh je tvoj.*

Pierrotova matka Émilie už len zriedka rozprávala o jeho otcovi, no chlapec naňho myslel stále. Wilhelm Fischer býval s manželkou a synom do leta 1933; iba niekoľko mesiacov po synových štvrtých narodeninách odišiel z Paríža. Pierrot si otca pamä-

tal ako vysokého muža, ktorý ho nosil na širokých pleciach po ulici, napodobňoval konské zvuky a občas sa pustil aj do cvalu, až chlapec výskal od radosti. Učil syna po nemecky, aby mu pripomenul, kto boli jeho predkovia, a robil, čo mohol, aby ho naučil vybrnkávať jednoduché pesničky na klavíri, hoci Pierrot vedel, že otcovi sa nikdy nevyrovná. Keď hral ľudové piesne ocko, hostia mali slzy v očiach, najmä ak začal spievať svojim príjemným zvučným hlasom plným spomienok a ľútosti. Pierrot nemal nadanie na hudbu, zato vynikal v jazykoch; plynulo prechádzal z nemčiny do francúzštiny podľa toho, či sa rozprával s otcom, alebo s matkou. Na večierkoch ohuroval hostí, keď spieval *Marsellaisu* po nemecky a *Das Deutschland* po francúzsky, hoci niektorých tým privádzal do rozpakov.

„Už to viac nerob, Pierrot, neželám si to,“ povedala mama po jednom takom večernom vystúpení, ktoré vyvolalo mierny nesúhlas susedov. „Nauč sa niečo iné, ak sa chceš predvádzať. Žonglovať. Robiť kúzla. Stojku na hlave. Čokoľvek okrem spievania v nemčine.“

„Čo máš proti nemčine?“ spýtal sa chlapec.

„Áno, Émilie,“ ozval sa ocko z kresla v kúte, kde za celý večer vypil priveľa vína, čo ho vždy nútilo myslieť na zlé zážitky, ktoré ho ustavične prenasledovali. „Čo máš proti nemčine?“

„Nebolo toho dosť, Wilhelm?“ obrátila sa k nemu, ruky založené v bok.

„Dost' čoho? Dost' tvojich priateľov, ktorí urážajú moju vlasť?“

„Nič neurážajú,“ odsekla. „Len nevedia zabudnúť na vojnu, to je všetko. Najmä tí, čo v zákopoch stratili svojich najbližších.“

„Napriek tomu im neprekáža prísť sem, jest' moje jedlo a piť moje víno.“

Ocko počkal, kým sa mama vráti do kuchyne, privolal Pierrota k sebe a položil mu ruku okolo pása. „Jedného dňa si vezmeme späť, čo je naše,“ povedal a zahľadel sa chlapcovi do očí. „A keď sa to stane, spomeň si, na čej strane stojíš. Pravda, narodil si sa vo Francúzsku a bývaš v Paríži, ale si skrz-naskrz Nemec ako ja. Nezabudni na to, Pierrot.“

Občas sa ocko zobudil uprostred noci s krikom, ktorý sa ozýval v prázdnych tmavých chodbách ich bytu, a Pierrotov pes D'Artagnan zakaždým od strachu vyskočil z košíka, suchol sa do jeho postele a celý roztrasený sa tisol k svojmu pánovi. Chlapec si vtedy vytiahol prikrývku až po bradu a cez tenkú stenu počúval, ako sa mama pokúša upokojiť ocka, šeptom ho ubezpečuje, že všetko je dobré, je doma so svojou rodinou, bol to iba zlý sen.

„Nebol to sen,“ povedal raz ocko rozochveným hlasom. „Bolo to čosi oveľa horšie. Spomienka.“

Niekedy, keď sa Pierrot v noci zobudil a šiel sa vyčikať, ocko sedel v kuchyni s hlavou zloženou na stole vedľa prevrátenej prázdnej fľaše a mrmlal si čosi

popod nos. Chlapec vtedy bosý zbehol dolu schodmi na dvor a hodil fľašu do smetnej nádoby, aby ju na druhý deň ráno neobjavila mama. Keď sa vrátil hore, ocko sa medzičasom zvyčajne prebral a od-tackal sa do postele.

Ani otec, ani syn o tom na druhý deň nehovorili.

No raz šiel Pierrot v noci na dvor, pošmykol sa na mokrych schodoch a skotúlal sa dolu – neublížil si, ale fľaša, ktorú držal, sa rozbila, a keď vstal, úlomok skla sa mu zaryl do ľavého chodidla. S bolestnou grimasou ho vytiahol, ale z ranky sa valil prúd krvi, a tak sa, skackajúc na jednej nohe, vrátil do bytu po obvaz. Ocko sa zobudil a uvidel, čo spôsobil. Vydezinfikoval synovi ranu, obviazal ju a potom sa ospravedlnil za svoje pitie. So slzami v očiach dodal, že ho ľúbi, a slú-bil, že už nikdy neurobí nič, čo by mu mohlo ublížiť.

„Aj ja ťa ľúbim,“ odpovedal Pierrot, „keď ma no-síš na pleciah a predstieraš, že si kôň. Nepáči sa mi, keď sedíš v kresle a nerozprávaš sa so mnou ani s mamou.“

„Ani mne sa to nepáči,“ priznal potichu ocko. „No niekedy mám pocit, že nado mnou visí čierny mrak a neviem ho odohnať. Preto pijem. Pomáha mi to zabudnúť.“

„Zabudnúť na čo?“

„Na vojnu. Na všetko, čo som videl.“ Zatvoril oči a šeptom dodal: „Na všetko, čo som robil.“

Pierrot s námahou preglgol a vyslovil otázku, ktorá mu naháňala strach: „Čo si robil?“

Ocko sa smutne usmial. „Nech to bolo čokoľvek, robil som to pre svoju vlasť,“ odvetil. „Tomu predsa rozumieš, nie?“

„Áno, ocko,“ prisvedčil Pierrot, hoci si nebol istý, čo mal ocko na mysli, ale zdalo sa mu to statočné. „Aj ja budem vojakom, aby si bol na mňa pyšný.“

Ocko sa zahľadel na syna a položil mu ruku na plece. „Len si vyber správnu stranu,“ povedal.

O niekoľko týždňov skoncoval s pitím. Lenže potom sa vrátil čierny mrak, ktorý spomínal, a rovnako náhle ako prestal, znova začal piť.

Ocko pracoval v neďalekej reštaurácii ako čašník, odchádzal o desiatej predpoludním, o tretej sa vracal a o šiestej šiel zase obsluhovať. Raz prišiel domov zle naladený, vraj akéhosi Papa Joffreho počas obeda posadili k jeho stolu a on ho odmietal obslúžiť, až kým ho pán Abrahams, majiteľ reštaurácie, neupozornil, že ak hosťa neobslúži, dostane výpoveď.

„Kto je Papa Joffre?“ spýtal sa Pierrot, lebo to meno nikdy predtým nepočul.

„Vo vojne bol generál,“ odpovedala mama, vybrala z koša kopu bielizne a položila ju vedľa žehliacej dosky. „Veľký hrdina pre našich ľudí.“

„Pre *tvojich*,“ opravil ju ocko.

„Nezabúdaj, že si sa oženil s Francúzskou,“ pripomenula mu zlostne mama.

„Lebo som ju miloval,“ odvetil ocko. „Pierrot, už som ti rozprával, ako som tvoju matku uvidel prvý

raz? Bolo to pár rokov po Veľkej vojne; mal som sa stretnúť so sestrou počas jej obedňajšej prestávky, a keď som prišiel do obchodného domu, kde Beatrix vtedy pracovala, zhovárala sa s novou predavačkou, plachým stvorením, ktoré v ten týždeň nastúpilo. Stačil jediný pohľad, a hneď som vedel, že to je dievča, s ktorým sa ožením.“

Pierrot sa usmial, páčilo sa mu, keď ocko rozprával príbehy, ako bol tento.

„Otvoril som ústa, ale nevydal som zo seba ani hláska. Akoby mi zaspal mozog či čo. A tak som tam len stál a mlčal.“

„Myslela som si, že je nejako postihnutý.“ Aj mama sa usmiala pri tej spomienke.

„Beatrix ma musela chytiť za plecía a poriadne mnou zatriať,“ pokračoval so smiechom ocko.

„Nebyť jej, nikdy by som s tebou nikam nešla,“ dodala mama. „Povedala, že sa mám chopiť príležitosti, vraj nie si taký hlúpy, ako sa zdá.“

„Prečo k nám teta Beatrix nechodí?“ ozval sa Pierrot. Už o nej počul, ale ešte nikdy sa s ňou nestretol. Nenavštevovala ich ani nepísala listy.

„Lebo nechodí,“ odsekol ocko a úsmev mu zmizol z tváre.

„Ale prečo?“

„Nechaj to tak, Pierrot,“ odpovedal ocko.

„Áno, nechaj to tak, Pierrot,“ zopakovala mama a tiež zväžnela. „Lebo tak sa to robí u nás doma. Odstrkujeme od seba ľudí, ktorých máme radi, ne-

rozprávame sa o dôležitých veciach a nedovolíme, aby nám niekto pomohol.“

A bolo po príjemnom rozhovore.

„Papa Joffre sa pri jedle správa ako prasa,“ povedal po chvíľke ocko, čupol si, pozrel Pierrotovi do očí a zohol prsty ako pazúry. „Ako potkan, čo obhrýza šúľok kukurice.“

Ocko sa týždeň čo týždeň sťažoval na nízky plat, na pani Abrahamsovú, že naňho pozerá zvrchu, na Parížanov, ktorí nechávajú čoraz menšie prepitné. „Preto nikdy nemáme peniaze,“ šomral. „Všetci sú skúpi. Najmä Židia – tí sú najhorší. A stále k nám chodia, lebo pani Abrahamsová vraj robí najchutnejšie *gefilte fiš* a *latkes* v celej západnej Európe.“

„Anšel je Žid,“ povedal potichu Pierrot. Neraz videl kamaráta s matkou ísť do synagógy.

„Anšel je jeden z tých dobrých,“ zamumlal ocko. „Vieš, čo sa hovorí, v každom koši jablák sa nájde jedno zhnité. Nuž, platí to aj naopak...“

„Peniaze nemáme,“ prerušila ho mama, „lebo väčšinu zárobku minieš na víno. A nemal by si takto hovoriť o našich susedoch. Spomeň si...“

„Myslíš, že som ho kúpil?“ spýtal sa, zdvihol fľašu a ukázal jej nálepku – bolo to víno, čo podávali v reštaurácii, kde pracoval. „Tvoja matka je niekedy veľmi naivná,“ dodal po nemecky a obrátil sa k Pierrotovi.

Napriek všetkému Pierrot miloval chvíle strávené s otcom. Raz za mesiac ho ocko zobral do Tuilerijských záhrad, vymenoval všetky stromy a rastliny, čo lemovali chodníky, a vysvetľoval mu, ako sa menia v rôznych ročných obdobiach. Jeho rodičia, hovorieval ocko, boli vášniví pestovatelia a milovali všetko, čo súviselo s pôdou. „O všetko prišli, samozrejme,“ dodal. „Gazdovstvo im zhabali. Plody ich práce zničili. Nikdy sa z toho nespamätali.“

Cestou domov kúpil u pouličného predavača zmrzlinu, a keď Pierrotovi spadla na zem, dal mu svoju.

Na také príhody Pierrot spomínal, vždy keď sa doma vyskytli problémy. O niekoľko týždňov sa v ich obývačke strhla hádka, keď niektorí susedia – iní ako tí, ktorým sa nepáčilo, že Pierrot spieva *Marseillaisu* po nemecky – začali debatovať o politike. Zvyšovali hlasy, vyťahovali staré krivdy, a len čo odišli, rodičia sa príšerne povadili.

„Keby si aspoň prestal piť!“ kričala mama. „Alkohol ťa núti rozprávať hrozné veci. Nevidíš, čo to robí s ľuďmi?“

„Pijem, aby som zabudol!“ zreval ocko. „Neviedla si to, čo ja. Nemáš hlavu plnú tých výjavov, neprenasledujú ťa vo dne v noci.“

„Bolo to už dávno,“ povedala mama, podišla k nemu a chcela ho chytiť za ruku. „Prosím, Wilhelm, viem, že ťa to bolí, ale možno aj preto, lebo o tom odmietaš rozprávať. Keby si sa mi zdôveril...“

Émilie nestihla dokončiť vetu, lebo Wilhelm v tej chvíli urobil čosi veľmi škaredé, urobil to prvýkrát pred pár mesiacmi a prisahal, že to už viac nespaví, no svoj sľub odvtedy porušil veľa ráz. Pierrotova mama bola nešťastná, ale vždy našla spôsob, ako ospravedlniť jeho správanie, najmä keď v detskej izbe objavila vystrašeného syna, usedavo plačúceho nad scénami, ktorých bol svedkom.

„Nesmieš ho obviňovať,“ povedala.

„Ale on ti ubližuje,“ namietol Pierrot a uprel na ňu oči plné slz. D'Artagnan pozrel na jedného, potom na druhého, zoskočil z postele a obtrel sa ňufákom o bok svojho pána; psík vždy vycítil, keď Pierrota niečo trápilo.

„Lebo je chorý,“ odvetila Émilie s rukou na líci. „A keď niekto, koho ľúbiš, ochorie, je tvojou povinnosťou pomôcť mu, aby sa uzdravil. Ak ti to dovolí. Ale ak nie...“ Zhlboka sa nadýchla a pokračovala: „Pierrot, čo by si povedal, keby sme sa odsťahovali?“

„Všetci?“

Pokrútila hlavou. „Nie,“ odvetila, „iba ty a ja.“

„A čo bude s ockom?“

Mama vzdychla a Pierrot jej zbadal v očiach slzy. „Neviem, ale takto to ďalej nemôže ísť.“

Pierrot videl otca naposledy v jeden teplý májový večer, krátko po svojich štvrtých narodeninách, v kuchyni sa povalovalo veľa prázdnych fliaš, ocko si búchal päťami do hlavy a sťažoval sa, že sú tam,